

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра статистики, обліку та аудиту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи

_____ А.В.Пантелеймов

“ _____ ” _____ 2018р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Економічний аналіз

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти Перший (бакалаврський)

галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

освітня програма «Облік і оподаткування»

спеціалізація _____

вид дисципліни обов'язкова

факультет економічний

2018__ / 2019_ навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету (інституту, центру)

“_22_” __06____ 2018_ року, протокол № 7

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: (вказати авторів, їхні наукові ступені, вчені звання та посади)

О.А.Чуприна, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри статистики, обліку та аудиту ХНУ ім. В. Н. Каразіна,;

Програму схвалено на засіданні кафедри
Статистики, обліку та аудиту

Протокол від “_21_” __06____ 2018 року № 9

Завідувач кафедри Статистики, обліку та аудиту

_____ (підпис)

Соболєв В.М.
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією
Економічного факультету

_____ назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від “_21_” __06____ 2018 року № _9

Голова методичної комісії _____ Економічного факультету

_____ (підпис)

Євтушенко В.А.
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “_Економічний аналіз_” складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки
_____бакалавр_____

(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

спеціальності (напрямку) _«Облік і оподаткування»
спеціалізації

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

формування системи теоретичних знань та практичних навичок щодо системного оцінювання діяльності підприємств, з організації та проведення економічного аналізу різних сфер підприємницької діяльності, з обґрунтування рішень щодо реалізації фінансової політики та управління виробництвом на підприємстві.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

- надати базові знання щодо теоретичних засад організації та методики проведення економічного аналізу підприємницької діяльності;
- надати студентам ґрунтовні знання з методики вивчення основних мікроекономічних процесів, що відбуваються на підприємстві з метою оцінки рівня та доцільності використання ресурсів, досягнутого рівня ефективності виробництва й пошуку резервів її підвищення;
- виробити практичне вміння використовувати ці знання в аналізі та управлінні господарською та фінансовою діяльністю підприємства.

1.3. Кількість кредитів 4

1.4. Загальна кількість годин 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	-й
Семестр	
5-й	-й
Лекції	
32 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
56 год.	год.
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання

знати:

- теоретичні засади організації та методики проведення економічного аналізу на підприємстві;
- методи й засоби формування інформаційної бази дослідження економіки підприємства;
- методи проведення аналізу господарських процесів на підприємстві;

вміти:

- користуватися теоретичними знаннями з практичною метою оцінки рівня та доцільності використання ресурсів на підприємстві;
- всебічно досліджувати економічні процеси та їх результати на рівні підприємства;
- використовувати придбані знання в аналізі та управлінні господарською та фінансовою діяльністю.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Теорія економічного аналізу

Тема 1. Теоретичні основи економічного аналізу

Економічний аналіз як галузь економічної науки. Його роль в управлінні господарством та підвищенні ефективності виробництва. Економічний аналіз в умовах ринкової економіки.

Господарська діяльність як об'єкт економічного аналізу. Системний підхід в економічному аналізі. Використання в економічному аналізі системи показників.

Види та напрями економічного аналізу. Принципи розділу аналізу на управлінський та фінансовий.

Тема 2. Методологічні основи економічного аналізу

Предмет і метод економічного аналізу. Задачі економічного аналізу. Аналітичний метод і принципи аналітичного дослідження. Деталізація звітних показників.

Класифікація методів. Порівняння та його застосування в аналізі. Види порівнянь. Вимоги, які ставляться до забезпечення порівнянності даних. Моделювання. Види моделей. Використання моделювання в економічному аналізі.

Балансові зіставлення. Застосування цього методу для перевірки узгодженості й достовірності звітних даних. Використання балансових розрахунків для вилучення величини невідомих показників і факторів. Статистичні методи, які застосовуються в аналізі. Елімінування як метод розрахунку впливу факторів. Способи елімінування.

Місце економічного аналізу господарської діяльності в системі наук. Його зв'язок з іншими науками.

Тема 3. Організаційні основи економічного аналізу

Основні етапи і послідовність проведення аналізу господарської діяльності. Принципи складання програми аналізу. Підбір та аналітична обробка економічної інформації. Узагальнення й оцінка результатів аналізу. Формування пропозицій за результатами аналізу і контроль за їх реалізацією.

Зміст і поняття інформації. Інформація як важливий ресурс сучасної ринкової економіки. Гласність і таємність інформації. Комерційна таємниця, її межі й роль для суб'єктів господарської діяльності.

Система техніко-економічних показників як база економічного аналізу. Вимоги, яким має відповідати система інформації, обліку й звітності. Характеристика і класифікація найважливіших видів інформації на підприємстві. Використання ПК в економічному аналізі.

Розділ 2. Методика аналізу діяльності підприємств

Тема 4. Аналіз організаційно-технічного рівня підприємства

Значення і задачі аналізу організаційно-технічного рівня (ОТР) підприємства. Загальна схема аналізу й показники ОТР. Оцінка динаміки показників рівня техніки,

технології, організації виробництва, праці та управління. Аналіз динаміки технічного рівня продукції, темпів її оновлення.

Тема 5. Аналіз забезпечення підприємства виробничими ресурсами

Значення й задачі аналізу. Загальна схема аналізу. Джерела інформації.

Аналіз стану і забезпеченості підприємства робочою силою. Оцінка наявності, складу та структури працюючих, їх професіональний склад, рух робочої сили.

Аналіз стану і забезпеченості підприємства основними фондами. Оцінка наявності, складу, структури основних фондів, їхнього руху. Оцінка динаміки оновлення й модернізації основних фондів, фондоозброєності праці.

Аналіз забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами. Аналіз потреби підприємства в матеріальних ресурсах і рівня виробничих запасів. Фактори, що впливають на рівень складських запасів підприємства.

Тема 6. Аналіз ефективності використання виробничих ресурсів підприємства

Аналіз ефективності використання робочої сили. Аналіз використання робочого часу. Показники й аналіз динаміки продуктивності праці. Аналіз резервів продуктивності праці і товарної продукції за рахунок кращого використання робочої сили.

Аналіз ефективності використання основних фондів. Методика розрахунку показників використання основних фондів. Аналіз фондовіддачі й факторів її зміни. Методика визначення і виявлення резервів зростання фондовіддачі й випуску продукції.

Аналіз показників використання матеріальних ресурсів і оцінка динаміки матеріаломісткості продукції. Аналіз факторів зміни і виявлення резервів зниження матеріаломісткості продукції та підвищення ефективності виробництва.

Тема 7. Аналіз виробництва та реалізації продукції, робіт та послуг

Значення і задачі аналізу виробництва продукції, робіт і послуг. Загальна схема і послідовність проведення аналізу. Система показників продукції та обсягів виробництва. Фактори виробництва продукції. Інформаційна база аналізу.

Аналіз обсягу виробництва продукції в натуральному і вартісному виразі. Оцінка динаміки обсягу продукції виробництва. Вимірювачі, які використовуються для обчислення динаміки показників. Аналіз асортименту і структури випуску продукції.

Аналіз якості продукції, робіт та послуг. Аналіз виробничого браку підприємства. Аналіз комплектності й ритмічності роботи підприємства.

Аналіз реалізації продукції, робіт та послуг. Факторний аналіз зміни вартості реалізованої продукції.

Оцінка резервів підвищення обсягів випуску та реалізації продукції.

Тема 8. Аналіз витрат на виробництво та реалізацію продукції

Загальна схема формування витрат підприємства та їх аналізу. Напрями аналізу витрат на підприємстві по елементах витрат і статтях калькуляції, по місцях виникнення затрат, по об'єктах калькуляції.

Аналіз собівартості продукції по статтях витрат. Аналіз матеріальних витрат. Аналіз витрат на заробітну плату і використання фонду оплати праці.

Аналіз комплексних статей витрат: витрати на утримання й експлуатацію устаткування, цехові, загальногосподарські, позавиробничі. Аналіз резервів зниження собівартості продукції.

Система показників рівня витрат і собівартості продукції, їх аналіз.

Тема 9. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства

Поняття фінансового результату діяльності підприємства. Прибуток і його складові. Вплив окремих груп фінансових результатів на розмір прибутку.

Прибуток від реалізації продукції (робіт, послуг). Оцінка можливостей збільшення прибутку і їх причини.

Визначення суми чистого прибутку. Фактори, які впливають на розмір чистого прибутку: їх класифікація на залежні й незалежні від діяльності підприємства.

Аналіз показників рентабельності: загальна рентабельність виробництва, реалізованої продукції, окремих виробів. Фактори зміни рентабельності, резерви зростання.

Тема 10. Аналіз фінансового стану підприємства

Характеристика бухгалтерського балансу як основного джерела інформації для оцінки фінансовою стану підприємства: зміст, оцінка й аналітичне значення окремих статей балансу. Аналітичне групування статей.

Оцінка фінансового стану підприємства. Визначення платоспроможності підприємства за балансом та іншими джерелами інформації.

Аналіз майна підприємства і джерел його покриття. Аналіз змін у складі і структурі активів балансу в динаміці; оцінка співвідношення основного й оборотного капіталу; аналіз структури основних і оборотних активів. Аналіз дебіторської заборгованості.

Аналіз пасивів підприємства. Склад і співвідношення власного й позичкового капіталу в динаміці. Оцінка впливу змін у структурі джерел коштів на фінансовий стан підприємства. Визначення за балансом власних оборотних коштів.

Аналіз фінансової стійкості та ліквідності підприємства. Відносні показники фінансової стійкості, методи їх визначення й оцінка досягнутого рівня. Узагальнюючі й проміжні показники ліквідності: методи обчислення, оцінка їх відповідності оптимальним значенням.

Узагальнення результатів аналізу фінансового стану підприємства.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб.	інд.	с. р.	л		п	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Теорія економічного аналізу												
Разом за розділом 1	40	10	10			20						
Розділ 2. Методика аналізу діяльності підприємств												
Разом за розділом 2	80	22	22			36						
Усього годин	120	32	32			56						

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Розділ 1. Теорія економічного аналізу		
1	Тема. Теоретичні основи економічного аналізу	4
2	Тема . Методологічні основи економічного аналізу	4
3	Тема . Організаційні основи економічного аналізу	2
Розділ 2. Методика аналізу діяльності підприємств		
4	Тема. Аналіз організаційно-технічного рівня підприємства	2
5	Тема. Аналіз забезпечення підприємства виробничими ресурсами	2
6	Тема. Аналіз ефективності використання виробничих ресурсів підприємства	2
7	Тема. Аналіз виробництва та реалізації продукції, робіт та послуг	4
8	Тема. Аналіз витрат на виробництво, собівартості продукції	2
9	Тема. Аналіз прибутку і рентабельності діяльності підприємства	4
10	Тема. Аналіз фінансового стану підприємства.	6
	Разом	32

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Складання програми аналізу, пошук і перевірка інформації, розрахунок показників, висновки за результатами аналізу	40
2	Складання глосарію за курсом	16
	Разом	56

6. Індивідуальні завдання

Відповідно навчальному плану студенти виконують контрольну роботу. Мета контрольної роботи – закріплення і перевірка знань, отриманих студентами в процесі самостійного вивчення учбового матеріалу, уміння застосовувати на практиці методи економічного аналізу.

Контрольні роботи складені так, щоб в результаті їх виконання студенти закріпили і поглибили теоретичні знання і практичні вміння за основними темами курсу.

Контрольні питання щодо однієї з тем курсу «Економічний аналіз», а також задачі контрольної роботи складені в двадцяти варіантах, номер варіанту вибирається відповідно до початкових букв прізвищ студентів (див. табл.).

№ варіанта	№ контрольного питання	Початкова буква прізвища
1.	1	А
2.	2	Б
3.	3	В
4.	4	Г
5.	5	Д
6.	6	Е, Ж
7.	7	З
8.	8	И
9.	9	К
10.	10	Л
11.	11	М
12.	12	Н
13.	13	О
14.	14	П, Р
15.	15	С, Т
16.	16	У, Ф
17.	17	Х, Ц
18.	18	Ч, Ш
19.	19	Щ, Э
20.	20	Ю, Я

Приступаючи до виконання контрольної роботи необхідно, перш за все, розкрити теоретичне питання (у відповідності з № варіанту), а потім слід намитити план-схему рішення кожної задачі. Якщо в процесі вивчення учбового матеріалу або при написанні контрольної роботи виникнуть неясності, рекомендується звернутися за консультацією (письмовою або усною) на кафедру статистики, обліку і аудиту Харківського національного університету.

При виконанні контрольної роботи необхідно керуватися наступними вимогами:

1. На початку роботи має бути вказаний номер варіанту.
2. Перед рішенням задачі слід привести її умову.

3. Рішення задач потрібно супроводжувати формулами, розгорненими розрахунками, висновками за їх результатами.

Якщо є декілька методів розрахунку того або іншого показника, то застосувати треба найпростіший з них, вказавши при цьому і інші можливі способи рішення. Індeksi необхідно обчислювати з точністю до 0,001, відсотки – до 0,1.

При рішенні задач потрібно перевіряти розрахунки, користуючись взаємозв'язком між обчислюваними показниками, а також звертати увагу на економічний зміст показників.

4. Деякі завдання припускають обов'язкове оформлення результатів розрахунку, узагальнення висхідного матеріалу у вигляді таблиць. Одиниці вимірювання і їх позначення повинні відповідати загальноприйнятим.

5. Задачі, по яких даються відповіді без розгорнутих розрахунків, пояснень, висновків, вважаються невірними.

6. Контрольна робота має бути оформлена акуратно, написано розбірливо, без скорочення слів (окрім загальноприйнятих скорочень). Сторінки треба пронумерувати і залишити широкі поля (краще писати текст на одній стороні листа) для зауважень рецензента і виправлень (доповнень), що вносяться студентом після рецензування.

7. В кінці роботи слід привести список використаної літератури, складений відповідно до прийнятої послідовності. Спеціальна література представляється в алфавітному порядку з вказівкою автора, видавництва і року видання, сторінки, що містить використану інформацію.

8. Контрольна робота має бути підписана студентом з вказівкою дати його виконання.

9. Якщо за контрольною роботою рецензентом зроблені зауваження, студент повинен врахувати їх і, не переписуючи роботу, внести необхідні виправлення і доповнення. Без дотримання вказаної вимоги контрольна робота не буде зарахована.

Теоретичні питання для виконання контрольної роботи з курсу «Економічний аналіз»

(відповідають номеру варіанту контрольної роботи)

1. Теоретичні основи економічного аналізу.
2. Методологічні основи економічного аналізу.
3. Організаційні основи економічного аналізу.
4. Аналіз організаційно-технічного рівня підприємства.
5. Аналіз забезпеченості підприємства основними засобами.
6. Аналіз ефективності використання основних засобів
7. Аналіз управління матеріальними ресурсами
8. Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів.
9. Аналіз забезпеченості підприємства робочою силою.
10. Аналіз ефективності використання робочої сили.
11. Аналіз виробництва продукції, робіт, послуг.
12. Аналіз реалізації продукції, робіт, послуг.
13. Комплексний аналіз факторів, що впливають на випуск і реалізацію продукції
14. Собівартість продукції (робіт, послуг) і основні напрями її аналізу
15. Аналіз формування прибутку.
16. Аналіз розподілу і використання прибутку.
17. Аналіз рентабельності підприємства і продукції.
18. Аналіз фінансової стійкості підприємства.
19. Аналіз платоспроможності підприємства
20. Аналіз ділової активності підприємства

7. Методи контролю

Оцінювання знань, умінь та навичок студентів включає ті види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни “Економічний аналіз” передбачають лекційні, практичні заняття, самостійну роботу та виконання індивідуальної контрольної роботи.

Перевірка та оцінювання знань студентів проводиться в наступних формах: практичні заняття, контрольні роботи, тестові завдання, залік.

8. Схема нарахування балів

Приклад для підсумкового семестрового контролю з виконанням екзаменаційної роботи

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання										Екзамен	Сума		
Розділ 1		Розділ 2										Контрольна робота, передбачена планом	Разом
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	10	60	40	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5				

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. для іноземних студ. / Петряєва З.Ф.; Харківський нац. екон. ун-т імені Семена Кузнеця. - Х.: ХНЕУ імені Семена Кузнеця, 2016. 372 с.
2. Грабовецький Б.Є. Економічний аналіз: навч. посіб. / Вінниц. нац. техн. ун-т. Вінниця: ВНТУ, 2013. 84 с.
3. Економічна безпека підприємства: навч. посіб. / під заг. наук. керівництвом заслуж. діяча науки і техніки України, д-ра екон. наук, проф. Шкарлета С.М. Чернігів. нац. технол. ун-т. Чернігів, ЧНТУ, 2017. 205 с.
4. Н.В. Мішеніна, Г.А. Мішеніна, І.Є. Ярова. Економічний аналіз: навч. посіб. / Сум. держ. ун-т. Суми, 2014. 305 с
5. Техніко-економічний аналіз: навч. посіб. / під. ред. Н.С. Поповенко, Одеса, Стандартъ, 2014. 143 с

Допоміжна література

1. К. В. Багацька, Т. А. Говорушко. Фінансовий аналіз: підручник / - Київ : АртЕк, 2014. 320 с.
2. І. Ю. Єпіфанова, В. В. Джеджула. Фінансовий аналіз та звітність: практикум /; Вінниц. нац. техн. ун-т. - Вінниця : ВНТУ, 2017. 142 с.
3. Ковтун Н. В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. для студентів ВНЗ / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. - Київ : Київський університет, 2014. 527 с.
4. Є. В. Мних, Н. С. Барабаш. Фінансовий аналіз: підруч. для студентів ВНЗ / Київ. нац. торг.-екон. ун-т. - Київ : КНТЕУ, 2014. 535 с.
5. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / Тернопіл. нац. екон. ун-т. - Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 304 с.
6. Періодична література з питань економічного аналізу.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Нормативно-правова база / Кабінет Міністрів України; Урядовий портал. – Офіц. веб-сайт. – URL : <http://www.kmu.gov.ua/control/npd/list>.
2. Нормативно-правові акти // Урядовий портал. Єдиний веб-портал виконавчої влади України. – URL : http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/category/main?cat_id=32854.
3. Статистична інформація / Офіційний сайт державної служби статистики України. – URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Загальноакадемічний портал наукової періодики. Національна академія наук України / Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/NTI/search.html>.
5. П(С)БУ 2. «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» URL : <http://kodeksy.com.ua/ka/buh/psbu/2.htm>.
6. П(С)БУ 3. «Звіт про фінансові результати» URL : <http://kodeksy.com.ua/ka/buh/psbu/3.htm>.
7. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності від 28 березня 2013 року № 433. URL : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=382859&cat_id=293536